Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 1076/2025
19.03.2025. године
Б е о г р а д

Врховни суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Зорице Булајић, Ирене Вуковић, Радославе Мађаров и Јасмине Симовић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Олга Вукосављевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредни суд у Чачку, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 277/23 од 02.09.2024. године, у седници одржаној 19.03.2025. године, донео је

Р Е Ш Е Њ Е

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 277/23 од 02.09.2024. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Чачку Гжрр 277/23 од 02.09.2024. године и пресуда Основног суда у Чачку Прр1 39/22 од 02.10.2023. године и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Основног суда у Чачку Прр1 39/22 од 02.10.2023. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев да се обавеже тужена да тужиљи на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року у предмету Трговинског суда у Београду Ст 22/2002 исплати 23.753,02 динара са законском затезном каматом од 01.07.2013. године до исплате. Ставом другим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове.

Пресудом Вишег суда у Чачку Гжрр 277/23 од 02.09.2024. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужиље и првостепена пресуда је потврђена. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиље за трошкове жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиља је изјавила ревизију због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној применом члана 404. Закона о парнично поступку.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23), Врховни суд је оценио да су

испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужиље ради уједначавања судске праксе.

Имајући у виду различиту праксу у идентичним правним и чињеничним споровима, Врховни суд налази да у конкретном случају постоји потреба одлучивања о посебној ревизији, ради уједначавања судске праксе, чиме су испуњени услови из члана 404. став 1. ЗПП, па је одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни суд је оценио да је ревизија тужиље основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 1995/21 од 25.06.2021. године, усвојен је приговор подносиоца, овде тужиље и утврђено да јој је повређено право на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду Ст 59/2010 и наложено стечајним органима да у року од четири месеца од дана пријема решења предузму неопходне мере и радње, у циљу уновчења неспорне имовине стечајног дужника, а стечајном судији да у року од 30 дана извести председника суда које конкретне мере су предузете. Тужиљи је као стечајном повериоцу и бившем раднику „Југобанке“ АД Београд, решењем Трговинског суда у Београду Ст 22/02 од 22.05.2003. године признато потраживање из радног односа на име неисплаћене зараде у износу од 8.241,02 динара са законском затезном каматом до 30.06.2013. године обрачунатом у износу од 15.512,00 динара, укупно 23.753,02 динара. Стечајни поступак над стечајним дужником отворен је решењем Трговинског суда од 03.01.2002. године и даље је у току. У досадашњем стечајном поступку је било четири уновчења стечајне масе и тужиљи није вршена исплата признатог потраживања јер тужиља није доставила инструкције за плаћање. Према извештају повереника стечајног управника од 16.05.2023. године у време настанка потраживања тужиље као стечајног повериоца, стечајни дужник је прошао својинску трансформацију, најпре организовањем као деоничарско, а од 1995. године као акционарско друштво до 04.07.2001. године. Потом је покренут поступак санације, а 03.01.2002. године и поступак стечаја, а на дан 05.07.2001. године у структури основног капитала „Југобанка“ а.д. Београд у стечају постоји само акцијски капитал Агенције за осигурање депозита, а не постоји државни, нити друштвени капитал.

Имајући у виду овако утврђено чињенично стање, нижестепени судови су одбили тужбени захтев јер тужиља није доказала да је стечајни дужник у предмету Привредног суда у Београду СТ 59/10 привредно друштво у моменту настанка потраживања тужиље пословало са већинским друштвеним, односно државним капиталом, као и да тужиљи приликом уновчења стечајне масе није вршена исплата јер није доставила инструкције за плаћање, услед чега не постоји узрочно-последична веза између радњи тужене и штете коју тужиља трпи и применом члана 31. став 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року у вези члана 154, 155 и 172. Закона о облигационим односима одлучили као у изреци.

Основано се у ревизији тужиље указује да је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Изложено становиште нижестепених судова да тужена у конкретном случају није објективно одговорна за имовинску штету због повреде права на суђење у разумном року и да не постоји узрочно – последична веза између рада органа тужене и настале штете тужиљи јер из извештаја стечајног повереника стечајног управника на дан 05.07.2001. године не постоји државни, односно друштвени капитал, као и да је тужиља својим понашањем допринела неисплати тачно одређеног износа за четири вршене исплате по решењима о делимичној деоби стечајне масе стечајног дужника, за сада се не може прихватити.

Одредбом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року, прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у року од годину дана од када је стекла право на правично задовољење (став 1.), одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна (став 3.).

Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без његове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеном над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року. У погледу извршних дужника који не спадају у напред наведену категорију, већ се ради о физичким лицима или правним лицима која нису основана на бази друштвеног или државног капитала, свакако је нужно утврђивати узрочно-последичну везу између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивати да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда. Нужно је доказати да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини и да је поштујући редослед исплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим Законом о извршењу (закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 02.11.2018. године, допуњен на седници од 27.09.2019. године).

Дакле, тужена је објективно одговорна за штету коју је тужиља, као запослена у привредном друштву са већинским друштвеним или државним капиталом, без своје кривице претрпела тако што није наплатила своје новчано потраживање из радног односа, под условом да је правноснажним решењем утврђено да је у том поступку повређено право на суђење у разумном року. У конкретном случају, утврђеном повредом права на суђење у разумном року тужиља је стекла право да захтева од тужене накнаду материјалне штете у висини ненаплаћеног потраживања и поднела је тужбу за накнаду те штете. Свако новчано потраживање досуђено правноснажном судском одлуком улази у имовину повериоца, па неспровођење извршења судске одлуке којом је то потраживање досуђено представља повреду права на мирно уживање имовине зајемчено у члану 58. став 1. Устава Републике Србије. С тим у вези, битна чињеница за одговорност тужене је и структура капитала извршног дужника у тренутку настанка потраживања, односно да се ради о предузећу са већинским друштвеним, односно државним капиталом.

По оцени Врховног суда због погрешне примене материјалног права од стране нижестепених судова чињенично стање је остало непотпуно утврђено. Наиме, за постојање објективне одговорности државе за накнаду штете изазване повредом права на суђење у разумном року, битна чињеница је да је у време настанка потраживања из радног односа стечајни дужник било предузеће са већинским друштвеним или државним капиталом. Међутим, та чињеница није на правилан начин утврђена од стране нижестепених судова.

Наиме, за сада се не може прихватити закључак нижестепених судова да на дан 05.07.2001. године стечајни дужник није пословао са већинским државним, односно друштвеним капиталом. Према извештају повереника стечајног управника од 16.05.2023. године, стечајни дужник је од 2001. године пословао као привредни субјект са већинским друштвеним, односно државним капиталом. Одлуком Савета Агенције Савезне Републике Југославије за осигурање депозита и санацију банака од 05.07.2001. године проглашене су неважећим све до тада емитоване акције означене банке, чиме су престала сва права њених акционара. Истог дана, Агенција је донела и одлуку о емитовању акција банке на име иницијалног улога Агенције, ради покретања поступка санације банака, које ће Агенција откупити у целости одмах по њиховом емитовању, а у структури основног капитала у Југобанци а.д. Београд у стечају постоји само акцијски капитал Агенције за осигурање депозита, не постоји државни нити друштвени капитал. Универзални правни сукцесор те Агенције је Агенција за осигурање депозита основана Законом о агенцији за осигурање депозита дана 25.07.2025. године („Службени гласник РС број 14 од 04.02.2015. године и 25.05.2017. године). Агенција представља самостални правни субјект и функционално је независна од било ког државног органа.

Осим тога, у конкретном случају није утврђено који би износи тужиљи били исплаћени приликом уновчења стечајне масе по четири решења о делимичној деоби, при чему исплата није извршена јер тужиља није доставила инструкције за плаћање.

У поновном поступку првостепени суд ће, имајући у виду примедбе из овог решења потпуно и правилно утврдити чињенично стање од значаја за правилну примену материјалног права и имајући у виду извештај повереника стечајног управника од 16.05.2023. године на несумњив начин утврдити структуру капитала, тј. власничку структуру предузећа стечајног дужника у тренутку настанка предметног потраживања и да ли је тада дужник имао већински друштвени или државни капитал, а ради правилне оцене о одговорности тужене за насталу штету тужиљи, те утврдити износе који би тужиљи били исплаћени приликом уновчења имовине стечајног дужника по четири решења о делимичној деоби, те да ли би била извршена исплата у износу признатог потраживања, а на шта је претходно указано.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка, јер иста зависи од коначног исхода парнице.

Из изнетих разлога, одлучено је као у ставу другом изреке решења, применом члана 416. став 2. ЗПП.

Председник већа – судија
Драгана Маринковић,с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић